

Aristophanes *Clouds* lines 1–242**ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ**

ἰοῦ ἰοῦ·

ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρηῖμα τῶν νυκτῶν ὅσον·

ἀπέραντον. οὐδέποθ' ἡμέρα γενήσεται;

καὶ μὴν πάλαι γ' ἀλεκτρούονος ἤκουσ' ἐγώ·

οἱ δ' οἰκέται ῥέγκουσιν· ἀλλ' οὐκ ἂν πρὸ τοῦ.

ἀπόλοιο δῆτ', ὦ πόλεμε, πολλῶν οὔνεκα,

ὅτ' οὐδὲ κολάσ' ἔξεστί μοι τοὺς οἰκέτας.

ἀλλ' οὐδ' ὁ χρηστὸς οὔτοσὶ νεανίας

ἐγείρεται τῆς νυκτός, ἀλλὰ πέρδεται

ἐν πέντε σισύραις ἐγκεκορδυλημένος.

ἀλλ', εἰ δοκεῖ, ῥέγκωμεν ἐγκεκαλυμμένοι.

ἀλλ' οὐ δύναμαι δειλαῖος εὐδριν δακνόμενος

ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης καὶ τῶν χρεῶν

διὰ τουτονὶ τὸν υἱόν. ὁ δὲ κόμην ἔχων

ἰππάζεταί τε καὶ ξυνωρικεύεται,

ὄνειροπολεῖ θ' ἵππους· ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι

ὄρων ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας·

οἱ γὰρ τόκοι χωροῦσιν. ἄπτε, παῖ, λύχνον,

κᾶκφερε τὸ γραμματεῖον, ἵν' ἀναγνῶ λαβῶν

ὅπόσοις ὀφείλω καὶ λογίσωμαι τοὺς τόκους.

φέρ' ἴδω, τί ὀφείλω; δώδεκα μνᾶς Πασίᾳ.

τοῦ δώδεκα μνᾶς Πασίᾳ; τί ἐχρησάμην;

ὅτ' ἐπριάμην τὸν κοππατίαν. οἴμοι τάλας,

εἶθ' ἐξεκόπην πρότερον τὸν ὀφθαλμὸν λίθῳ.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ

Φίλων ἀδικεῖς· ἔλαυνε τὸν σαυτοῦ δρόμον.

Στ. τοῦτ' ἔστι τουτὶ τὸ κακὸν ὃ μ' ἀπολώλεκεν·

ὄνειροπολεῖ γὰρ καὶ καθεύδων ἵππικὴν.

Φε. πόσους δρόμους ἔλᾱ τὰ πολεμιστήρια;

Στ. ἐμὲ μὲν σὺ πολλοὺς τὸν πατέρ' ἐλαύνεις δρόμους.

ἀτὰρ τί χρέος ἔβα με μετὰ τὸν Πασίαν;

τρεις μναῖ διφορίσκου καὶ τροχοῖν Ἀμυνία.

Φε. ἄπαγε τὸν ἵππον ἐξαλίσας οἴκαδε.

Στ. ἀλλ', ὦ μέλ', ἐξήλικας ἐμέ γ' ἐκ τῶν ἐμῶν,

ὅτε καὶ δίκας ὠφληκα χᾶτεροι τόκου

ἐνεχυράσεσθαί φασιν.

Φε. ἐτεόν, ὦ πάτερ,

τί δυσκολαίνεις καὶ στρέφει τὴν νύχθ' ὅλην;

Στ. δάκνει μέ τις δήμαρχος ἐκ τῶν στρωμάτων.

Φε. ἕασον, ὦ δαιμόνιε, καταδαρθεῖν τί με.

Στ. σὺ δ' οὖν κάθειυδε· τὰ δὲ χρέα ταῦτ' ἴσθ' ὅτι

εἰς τὴν κεφαλὴν ἅπαντα τὴν σὴν τρέψεται.

φεῦ.

εἶθ' ὄφελ' ἢ προμνήστρι' ἀπολέσθαι κακῶς,

ἥτις με γῆμ' ἐπῆρε τὴν σὴν μητέρα·

ἐμοὶ γὰρ ἦν ἀγροικὸς ἠδιστὸς βίος,

εὐρωτιῶν, ἀκόρητος, εἰκῆ κείμενος,

βρύων μελίπταις καὶ προβάτοις καὶ στεμφύλοις.

ἔπειτ' ἔγημα Μεγακλέους τοῦ Μεγακλέους

ἀδελφιδῆν ἀγροικὸς ὦν ἐξ ἄστεως,

σεμνήν, τρυφῶσαν, ἐγκεκοισυρωμένην.

ταύτην ὅτ' ἐγάμουν, συγκατεκλινόμενην ἐγὼ

ὄζων τρυγός, τρασιᾶς, ἐρίων, περιουσίας,

ἢ δ' αὖ μύρου, κρόκου, καταγλωττισμάτων,

δαπάνης, λαφυγμοῦ, Κωλιάδος, Γενετυλλίδος.

οὐ μὴν ἐρῶ γ' ὡς ἀργὸς ἦν, ἀλλ' ἐσπάθα,

ἐγὼ δ' ἂν αὐτῇ θοιμάτιον δεικνὺς τοδὶ

πρόφασιν ἔφασκον, “ὦ γυναῖ, λίαν σπαθαῶς.”

ΟΙΚΕΤΗΣ

ἔλαιον ἡμῖν οὐκ ἔνεστ' ἐν τῷ λύχνῳ.

Στ. οἴμοι. τί γάρ μοι τὸν πότην ἤπτεις λύχνον;

δεῦρ' ἔλθ', ἵνα κλάης.

Οἰ. διὰ τί δήτα κλαύσομαι;

Στ. ὅτι τῶν παχειῶν ἐνετίθεις θρουαλλίδων.

μετὰ ταῦθ', ὅπως νῶν ἐγένεθ' υἱὸς οὐτοσί,

έμοί τε δὴ καὶ τῆ γυναικὶ τὰγαθῆ,
περὶ τοῦνόματος δὴ 'ντεῦθεν ἐλοιδορούμεθα·
ἢ μὲν γὰρ ἵππον προσετίθει πρὸς τοῦνομα,
Ξάνθιππον ἢ Χάριππον ἢ Καλλιπτίδην,
ἐγὼ δὲ τοῦ πάππου 'τιθέμην Φειδωνίδην.
τέως μὲν οὖν ἐκρινόμεθ'· εἶτα τῷ χρόνῳ
κοινῇ ξυνέβημεν καθέμεθα Φειδιππίδην.
τοῦτον τὸν υἱὸν λαμβάνουσ' ἐκορίζετο,
"ὅταν σὺ μέγας ὦν ἄρμ' ἐλαύνης πρὸς πόλιν,
ὥσπερ Μεγακλῆς, ξυστίδ' ἔχων." ἐγὼ δ' ἔφην,
"ὅταν μὲν οὖν τὰς αἴγας ἐκ τοῦ φελλέως,
ὥσπερ ὁ πατήρ σου, διφθέραν ἐνημμένος."
ἀλλ' οὐκ ἐπέιθετο τοῖς ἐμοῖς οὐδὲν λόγοις,
ἀλλ' ἵππερόν μοι κατέχεεν τῶν χρημάτων.
νῦν οὖν ὅλην τὴν νύκτα φροντίζων ὁδοῦ

μίαν ηὔρον ἀτραπὸν δαιμονίως ὑπερφυᾶ,

ἦν ἦν ἀναπέισω τουτονί, σωθήσομαι.

ἀλλ' ἐξεγεῖραι πρῶτον αὐτὸν βούλομαι.

πῶς δῆτ' ἂν ἦδιστ' αὐτὸν ἐπεγεύραιμι; πῶς;

Φειδιππίδη, Φειδιππίδιον.

Φε. τί, ὦ πάτερ;

Στ. κύσον με καὶ τὴν χεῖρα δὸς τὴν δεξιάν.

Φε. ἰδοῦ. τί ἔστιν;

Στ. εἰπέ μοι, φιλεῖς ἐμέ;

Φε. νῆ τὸν Ποσειδῶ τουτονὶ τὸν ἵππιον.

Στ. μή μοί γε τοῦτον μηδαμῶς τὸν ἵππιον·

οὗτος γὰρ ὁ θεὸς αἰτίός μοι τῶν κακῶν.

ἀλλ' εἶπερ ἐκ τῆς καρδίας μ' ὄντως φιλεῖς,

ὦ παῖ, πιθοῦ.

Φε. τί οὖν πίθωμαι δῆτά σοι;

Στ. ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τοὺς σαυτοῦ τρόπους,
καὶ μάθθαν' ἐλθῶν ἂν ἐγὼ παραινέσω.

Φε. λέγε δῆ, τί κελεύεις;

Στ. καί τι πείσει;

Φε. πείσομαι

νῆ τὸν Διόνυσον.

Στ. δευρό νυν ἀπόβλεπε.

ὄρας τὸ θύριον τοῦτο καὶ τῷκίδιον;

Φε. ὄρῳ. τί οὖν τοῦτ' ἐστὶν ἑτερόν ὦ πάτερ;

Στ. ψυχῶν σοφῶν τοῦτ' ἐστὶ φροντιστήριον.

ἐνταῦθ' ἐνοικοῦσ' ἄνδρες, οἱ τὸν οὐρανὸν

λέγοντες ἀναπείθουσιν ὡς ἔστιν πνιγεύς,

κάστιν περὶ ἡμᾶς οὗτος, ἡμεῖς δ' ἄνθρακες.

οὗτοι διδάσκουσ', ἀργύριον ἦν τις διδῶ,

λέγοντα νικᾶν καὶ δίκαια κᾶδικα.

Φε. εἰσὶν δὲ τίνες;

Στ. οὐκ οἶδ' ἀκριβῶς τοῦνομα·

μεριμνοφροντισταὶ καλοὶ τε κἀγαθοί.

Φε. αἰβοῖ, πονηροὶ γ', οἶδα. τοὺς ἀλαζόνας,

τοὺς ὠχριῶντας, τοὺς ἀνυποδήτους λέγεις,

ὧν ὁ κακοδαίμων Σωκράτης καὶ Χαιρεφῶν.

Στ. ἦ ἦ, σιώπα· μηδὲν εἵπης νήπιον.

ἀλλ' εἴ τι κήδει τῶν πατρῶων ἀλφίτων,

τούτων γενοῦ μοι, σχασάμενος τὴν ἵππικὴν.

Φε. οὐκ ἂν μὰ τὸν Διόνυσον εἰ δοίης γέ μοι

τοὺς Φασιανούς οὓς τρέφει Λεωγόρας.

Στ. ἴθ', ἀντιβολῶ σ', ὧ φίλτατ' ἀνθρώπων ἐμοί,

έλθῶν διδάσκου.

Φε. καὶ τί σοι μαθήσομαι;

Στ. εἶναι παρ' αὐτοῖς φασὶν ἄμφω τῷ λόγῳ,
τὸν κρείττον', ὅστις ἐστί, καὶ τὸν ἥττονα.
τούτοιον τὸν ἕτερον τοῖν λόγοιν, τὸν ἥττονα,
νικᾶν λέγοντά φασι τὰδικώτερα.
ἦν οὖν μάθης μοι τὸν ἄδικον τοῦτον λόγον,
ἃ νῦν ὀφείλω διὰ σέ, τούτων τῶν χρεῶν
οὐκ ἂν ἀποδοίην οὐδ' ἂν ὀβολὸν οὐδενί.

Φε. οὐκ ἂν πιθοίμην· οὐ γὰρ ἂν τλαίην ἰδεῖν
τοὺς ἵππεας τὸ χρῶμα διακεκναισμένος.

Στ. οὐκ ἄρα μὰ τὴν Δήμητρα τῶν γ' ἐμῶν ἔδει,
οὔτ' αὐτὸς οὔθ' ὁ ζύγιος οὔθ' ὁ σαμφόρας·
ἀλλ' ἐξελῶ σ' ἐς κόρακας ἐκ τῆς οἰκίας.

Φε. ἀλλ' οὐ περιόψεταιί μ' ὁ θεῖος Μεγακλῆς
ἄνιππον. ἀλλ' εἴσειμι, σοῦ δ' οὐ φροντιῶ.

Στ. ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ μέντοι πεσῶν γε κείσομαι,

ἀλλ' εὐξάμενος τοῖσιν θεοῖς διδάξομαι

αὐτὸς βαδίζων εἰς τὸ φροντιστήριον.

πῶς οὖν γέρων ὦν κἀπιλήσμων καὶ βραδὺς

λόγων ἀκριβῶν σχινδαλάμους μαθήσομαι;

ἰτητέον. τί ταῦτ' ἔχων στραγγεύομαι,

ἀλλ' οὐχὶ κόπτω τὴν θύραν; παῖ, παιδίον.

ΜΑΘΗΤΗΣ

βάλλ' ἐς κόρακας· τίς ἐσθ' ὁ κόψας τὴν θύραν;

Στ. Φεΐδωνος υἱὸς Στρεψιάδης Κικυννόθεν.

Μα. ἀμαθῆς γε νῆ Δί', ὅστις οὕτως σφόδρα

ἀπεριμερίμνωσ τὴν θύραν λελάκτικας,

καὶ φροντίδ' ἐξήμβλωκας ἐξηυρημένην.

Στ. σύγγνωθί μοι· τηλοῦ γὰρ οἰκῶ τῶν ἀγρῶν.

ἀλλ' εἰπέ μοι τὸ πρᾶγμα τοῦξημβλωμένον.

Μα. ἀλλ' οὐ θέμις πλὴν τοῖς μαθηταῖσιν λέγειν.

Στ. λέγε νυν ἔμοι θαρρῶν· ἐγὼ γὰρ οὐτοσί

ἦκω μαθητῆς ἐς τὸ φροντιστήριον.

Μα. λέξω. νομίσαι δὲ ταῦτα χρὴ μυστήρια.

ἀνήρετ' ἄρτι Χαιρεφῶντα Σωκράτης

ψύλλαν ὀπόσους ἄλλοιτο τοὺς αὐτῆς πόδας·

δακοῦσα γὰρ τοῦ Χαιρεφῶντος τὴν ὀφρῦν

ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τὴν Σωκράτους ἀφήλατο.

Στ. πῶς δῆτα διεμέτρησε;

Μα. δεξιότατα.

κηρὸν διατήξας, εἶτα τὴν ψύλλαν λαβὼν

ἐνέβαψεν εἰς τὸν κηρὸν αὐτῆς τῷ πόδε,

κᾶτα ψυχεῖση περιέφυσαν Περσικαί.

ταύτας ὑπολύσας ἀνεμέτρει τὸ χωρίον.

Στ. ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν.

Μα. τί δῆτ' ἄν, ἕτερον εἰ πύθοιο Σωκράτους

φρόντισμα;

Στ. ποῖον; ἀντιβολῶ, κάτειπέ μοι.

Μα. ἀνήρετ' αὐτὸν Χαιρεφῶν ὁ Σφήτιος

ὁπότερα τὴν γνώμην ἔχοι, τὰς ἐμπίδας

κατὰ τὸ στόμ' ἄδειν ἢ κατὰ τούροπύγιον.

Στ. Τί δῆτ' ἐκεῖνος εἶπε περὶ τῆς ἐμπίδος;

Μα. ἔφασκεν εἶναι τούντερον τῆς ἐμπίδος

στενόν· διὰ λεπτοῦ δ' ὄντος αὐτοῦ τὴν πνοήν

βία βαδίζειν εὐθὺ τούροπυγίου·

ἔπειτα κοῖλον πρὸς στενῶ προσκείμενον

τὸν προκτὸν ἠχεῖν ὑπὸ βίας τοῦ πνεύματος.

Στ. σάλπιγξ ὁ προκτός ἐστιν ἄρα τῶν ἐμπίδων.

ᾧ τρισμακάριος τοῦ διεντερεύματος.

ἢ ῥαδίως φεύγων ἂν ἀποφύγοι δίκην

ὅστις δίοιδε τούντερον τῆς ἐμπίδος.

Μα. πρῶν δέ γε γνώμην μεγάλην ἀφηρέθη

ὑπ' ἀσκαλαβώτου.

Στ. τίνα τρόπον; κάτειπέ μοι.

Μα. ζητοῦντος αὐτοῦ τῆς σελήνης τὰς ὁδοὺς

καὶ τὰς περιφοράς, εἴτ' ἄνω κεχηνότος

ἀπὸ τῆς ὀροφῆς νύκτωρ γαλεώτης κατέχεσεν.

Στ. ἦσθην γαλεώτη καταχέσαντι Σωκράτους.

Μα. ἐχθὲς δέ γ' ἡμῖν δεῖπνον οὐκ ἦν ἐσπέρας.

Στ. εἶεν· τί οὖν πρὸς τάλφιτ' ἐπαλαμήσατο;

Μα. κατὰ τῆς τραπέζης καταπάσας λεπτήν τέφραν

κάμψας ὀβελίσκον, εἶτα διαβήτην λαβὼν

ἐκ τῆς παλαίστρας θοιμάτιον ὑφείλετο.

Στ. τί δῆτ' ἐκεῖνον τὸν Θαλῆν θαυμάζομεν;

ἄνοιγ' ἄνοιγ' ἀνύσας τὸ φροντιστήριον,

καὶ δεῖξον ὡς τάχιστα μοι τὸν Σωκράτη.

μαθητιῶ γάρ· ἀλλ' ἄνοιγε τὴν θύραν.

ὦ Ἡράκλεις, ταυτὶ ποδαπὰ τὰ θηρία;

Μα. τί ἐθαύμασας; τῷ σοι δοκοῦσιν εἰκέναί;

Στ. τοῖς ἐκ Πύλου ληφθεῖσι, τοῖς Λακωνικοῖς.

ἀτὰρ τί ποτ' ἐς τὴν γῆν βλέπουσιν οὗτοί;

Μα. ζητοῦσιν οὗτοι τὰ κατὰ γῆς.

Στ. βολβούς ἄρα

ζητοῦσι. μή νυν τοῦτό γ' ἔτι φροντίζετε·

ἐγὼ γὰρ οἶδ' ἴν' εἰσὶ μεγάλοι καὶ καλοί.

τί γὰρ οἶδε δρωσιν οἱ σφόδρ' ἐγκεκυφότες;

Μα. οὗτοι δ' ἐρεβοδιφῶσιν ὑπὸ τὸν Τάρταρον.

Στ. τί δῆθ' ὁ πρωκτὸς ἐς τὸν οὐρανὸν βλέπει;

Μα. αὐτὸς καθ' αὐτὸν ἀστρονομεῖν διδάσκεται.

ἀλλ' εἴσιθ', ἵνα μὴ 'κεῖνος ὑμῖν ἐπιτύχη

Στ. μήπω γε, μήπω γ'· ἀλλ' ἐπιμεινάντων, ἵνα

αὐτοῖσι κοινώσω τι πραγμάτιον ἐμόν.

Μα. ἀλλ' οὐχ οἷόν τ' αὐτοῖσι πρὸς τὸν ἀέρα

ἔξω διατρίβειν πολὺν ἄγαν ἐστὶν χρόνον.

Στ. πρὸς τῶν θεῶν, τί γὰρ τάδ' ἐστίν; εἰπέ μοι.

Μα. ἀστρονομία μὲν αὐτή.

Στ. τουτί δὲ τί;

Μα. γεωμετρία.

Στ. τουτ' οὖν τί ἐστι χρήσιμον;

Μα. γῆν ἀναμετρεῖσθαι.

Στ. πότερα τὴν κληρουχικήν;

Μα. οὐκ, ἀλλὰ τὴν σύμπασαν.

Στ. ἀστεῖον λέγεις.

τὸ γὰρ σόφισμα δημοτικὸν καὶ χρήσιμον.

Μα. αὐτὴ δέ σοι γῆς περίοδος πάσης. ὄρα;

αἶδε μὲν Ἀθηναί.

Στ. τί σὺ λέγεις; οὐ πείθομαι,

ἐπεὶ δικαστὰς οὐχ ὄρῳ καθημένους.

Μα. ὡς τουτ' ἀληθῶς Ἀττικὴ τὸ χωρίον.

Στ. καὶ ποῦ Κικυννῆς εἰσὶν, οὔμοι δημόται;

Μα. ἐνταῦθ' ἐνεισιν. ἢ δέ γ' Εὐβοί', ὡς ὄρας,

ἤδι παρατέταται μακρὰ πόρρω πάνυ.

Στ. οἶδ' ὑπὸ γὰρ ἡμῶν παρετάθη καὶ Περικλέους.

ἀλλ' ἢ Λακεδαίμων ποῦ 'σθ';

Μα. ὅπου 'στίν; αὐτήι.

Στ. ὡς ἐγγὺς ἡμῶν. τοῦτο μεταφροντίζετε,

ταύτην ἀφ' ἡμῶν ἀπαγαγεῖν πόρρω πάνυ.

Μα. ἀλλ' οὐχ οἶόν τε.

Στ. νῆ Δί' οἰμώξεσθ' ἄρα.

Φέρε, τίς γὰρ οὗτος οὐπι τῆς κρεμάθρας ἀνήρ;

Μα. αὐτός.

Στ. τίς αὐτός;

Μα. Σωκράτης.

Στ. ὦ Σώκρατες.

ἴθ' οὗτος, ἀναβόησον αὐτόν μοι μέγα.

Μα. αὐτὸς μὲν οὖν σὺ κάλεσον· οὐ γὰρ μοι σχολή.

Στ. ὦ Σώκρατες,

ὦ Σωκρατίδιον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

τί με καλεῖς, ὦ φήμερε;

Στ. πρῶτον μὲν ὅ τι δρᾷς, ἀντιβολῶ, κάτειπέ μοι.

Σω. ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ τὸν ἥλιον.

Στ. ἔπειτ' ἀπὸ ταρροῦ τοὺς θεοὺς ὑπερφρονεῖς,

ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς γῆς, εἴπερ;

Σω. οὐ γὰρ ἂν ποτε

ἐξηῦρον ὀρθῶς τὰ μετέωρα πράγματα,

εἰ μὴ κρεμάσας τὸ νόημα καὶ τὴν φροντίδα,

λεπτὴν καταμείξας ἐς τὸν ὅμοιον ἀέρα.

εἰ δ' ὦν χαμαὶ τᾶνω κάτωθεν ἐσκόπουν,

οὐκ ἂν ποθ' ἠῦρον· οὐ γὰρ ἀλλ' ἡ γῆ βία

ἔλκει πρὸς αὐτὴν τὴν ἰκμάδα τῆς φροντίδος.

πάσχει δὲ ταῦτό τοῦτο καὶ τὰ κάρδαμα.

Στ. πῶς φῆς;

ἡ φροντίς ἔλκει τὴν ἰκμάδ' εἰς τὰ κάρδαμα;

ἴθι νυν κατάβηθ', ὦ Σωκρατίδιον, ὡς ἐμέ,

ἵνα με διδάξης ὦνπερ ἔνεκ' ἐλήλυθα.

Σω. ἦλθες δὲ κατὰ τί;

Στ. βουλόμενος μαθεῖν λέγειν.

ὑπὸ γὰρ τόκων χρήστων τε δυσκολωτάτων

ἄγομαι, φέρομαι, τὰ χρήματ' ἐνεχυράζομαι.

Σω. πόθεν δ' ὑπόχρεως σαυτὸν ἔλαθες γενόμενος;